

Sprawa C-232/24 [Kosmiro]¹**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

27 marca 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Korkein hallinto-oikeus (Finlandia)

Data postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

22 marca 2024 r.

Strona wnosząca odwołanie:

A Oy

Inni uczestnicy:

Veronsaajien oikeudenvaltontayksikkö

**Korkein hallinto-oikeus
(najwyższy sąd administracyjny,
Finlandia)****Postanowienie wstępne** [...]**Przedmiot**

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)

Strona wnosząca odwołanie

A Oy

Inni uczestnicy

Veronsaajien oikeudenvaltontayksikkö (organ ds. ochrony praw odbiorców podatku, Finlandia)

Zaskarżona decyzja

Keskusverolautakunta (centralny organ ds. podatkowych, Finlandia) z dnia 25 października 2022 r. nr 47/2022

Postanowienie Korkein hallinto-oikeus

Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

Korkein hallinto-oikeus (najwyższy sąd administracyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE w sprawie wykładni dyrektywy Rady 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (zwanej dalej „dyrektywą VAT”). Orzeczenie Trybunału w trybie prejudycjalnym jest niezbędne dla rozstrzygnięcia sporu zawisłego przed Korkein hallinto-oikeus.

Przedmiot sporu i istotne okoliczności faktyczne sprawy

(1) A Oy (zwana dalej również „spółką”) wystąpiła do Keskusverolautakunta (centralnego organu ds. podatkowych) z wnioskiem o wydanie decyzji wstępnej w sprawie opodatkowania VAT opłat pobieranych od jej klientów z tytułu faktoringu. Spółka odwołała się do Korkein hallinto-oikeus od decyzji wstępnej Keskusverolautakunta w zakresie, w jakim Keskusverolautakunta był zdania, że opłaty pobierane przez spółkę stanowiły wynagrodzenie za udzielenie pożyczki, którą należało uznać za nieopodatkowaną usługę finansową.

Przedstawienie istotnych okoliczności faktycznych we wniosku o wydanie decyzji wstępnej

(2) Istotne okoliczności faktyczne zostały opisane we wniosku o wydanie decyzji wstępnej w następujący sposób. Do Korkein hallinto-oikeus należy rozstrzygnięcie sporu prawnego na podstawie tego opisu.

(3) A Oy świadczy usługi finansowe w ramach swojej działalności gospodarczej. Większość działalności spółki stanowi faktoring. Jest ona własnością operacyjnej spółki dominującej grupy, B AB, która prowadzi podobną działalność wymagającą licencji w Szwecji.

(4) Klienci spółki zazwyczaj działają w branżach, w których współczynnik obrotu należności jest niski. Intencją firmy będącej klientem w ramach umowy faktoringu jest dysponowanie kapitałem oczekiwanym w związku z zafakturowanymi należnościami niezwłocznie, a nie dopiero po upływie terminu przewidzianego w warunkach płatności faktur. Ponadto faktoring uwalnia firmy będące klientami spółki od konieczności dochodzenia należności z faktur i wysyłania monitów. Wierzytelności będące przedmiotem faktoringu to bezsporne, zafakturowane należności z tytułu prowadzonej przez firmy będące klientami spółki działalności gospodarczej.

Faktoring w formie finansowania faktur

(5) W przypadku faktoringu jako formy zastawu, tj. finansowania faktur, spółka zapewnia swojemu klientowi finansowanie w ten sposób, że udziela mu pożyczki pod zastaw wierzytelności w określonych ogólnych ramach. Maksymalna kwota limitu opiera się na analizie ryzyka działalności biznesowej klienta przeprowadzonej przez spółkę. Spółka ma prawo wyboru wierzytelności, które akceptuje jako podstawę finansowania, tj. na które udziela klientowi pożyczki.

Jeśli wierzytelność zostanie zaakceptowana w ramach udzielenia pożyczki, spółka wypłaca klientowi część kwoty wierzytelności pomniejszoną o prowizję, do której spółka jest uprawniona zgodnie z uzgodnioną stopą oprocentowania pożyczki. Stopa oprocentowania pożyczki może pokrywać całą wartość nominalną wierzytelności lub być niższa.

(6) W przypadku finansowania faktur wierzytelności klienta służą jako zabezpieczenie finansowania udzielonego przez spółkę. Klient pozostaje wierzycielem w stosunku do dłużników faktur, tj. debitorów, a ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku niewypłacalności dłużników pozostaje po jego stronie.

(7) Oświadczenie o cesji wierzytelności zastawionych na rzecz spółki zostaje wysłane do debitorów klienta, zgodnie z którym muszą oni dokonać płatności na rzecz spółki, gdy wierzytelność stanie się wymagalna. Pożyczka, której spółka udziela swoim klientom, jest pomniejszana w zakresie, w jakim spółka uzyskuje płatności od dłużników.

(8) Spółka jest odpowiedzialna za wystawianie upomnień w odniesieniu do zastawionych na jej rzecz wierzytelności oraz za pozasądową windykację należności. Jeśli spółka nie otrzyma płatności z tytułu wierzytelności stanowiącej podstawę pożyczki w określonym terminie, zwykle w ciągu 18 dni od daty wymagalności, lub jeśli zakłada, że wierzytelność nie zostanie zaspokojona, może potrącić wierzytelność z sumy wierzytelności zaakceptowanych w ramach udzielania pożyczki. Zgodnie z umową finansowania klient musi dokonać takiej płatności na rzecz spółki w wysokości ostatecznej kwoty potrąconej wierzytelności.

Factoring w formie sprzedaży wierzytelności

(9) W przypadku faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności spółka zobowiązuje się do nabycia zafakturowanych wierzytelności od klienta. Między spółką a klientem uzgadniany jest łączny limit, tj. maksymalna kwota, za jaką spółka zobowiązuje się nabyć wierzytelności od klienta. Maksymalna kwota limitu opiera się na analizie ryzyka działalności biznesowej klienta przeprowadzonej przez firmę.

(10) W ramach umowy klient przekazuje spółce informacje w celu zidentyfikowania niewymagalnych jeszcze wierzytelności, które chce sprzedać spółce. Spółka ma prawo wyboru wierzytelności, których scedowanie na siebie akceptuje. Po zaakceptowaniu wierzytelności w ramach umowy spółka, zgodnie z warunkami umowy między spółką a klientem, dokonuje płatności na rzecz klienta za scedowane na nią wierzytelności w pełnej wartości nominalnej wierzytelności lub w części wartości nominalnej faktury.

(11) W przypadku faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności własność wierzytelności i ryzyko poniesienia straty w przypadku niewypłacalności dłużników są przenoszone na spółkę.

Oplaty faktoringowe

(12) Umowa pomiędzy spółką a klientem określa opłaty otrzymywane przez spółkę. Najwyższymi opłatami pod względem wysokości są prowizja za finansowanie i opłata za ustanowienie.

(13) *Prowizja za finansowanie* jest określoną procentowo opłatą na rzecz spółki od każdej wierzytelności będącej przedmiotem umowy. Prowizja naliczana jest w zależności od terminu płatności wierzytelności w ten sposób, że im dłuższy termin płatności uzgodniony pomiędzy klientem a jego dłużnikiem dla finansowanej wierzytelności, tym wyższa prowizja. Wysokość prowizji uzależniona jest również od ratingu kredytowego klienta i dłużników.

(14) W przypadku faktoringu w formie finansowania faktur może na przykład zostać uzgodniony w ramach 100 % stopy oprocentowania pożyczki jako prowizja spółki jeden procent od każdej wierzytelności z trzydziestodniowym terminem płatności, gdzie spółka udziela klientowi pożyczki w wysokości 99 EUR za każdą zastawioną wierzytelność o wartości nominalnej 100 EUR. W takim przypadku klient płaci spółce prowizję za finansowanie w wysokości jednego euro. Spółka otrzymuje pozostałą kwotę bezpośrednio od dłużnika po wymagalności zastawionej wierzytelności lub ostatecznie od klienta.

(15) W przypadku faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności kwota prowizji za finansowanie jest obliczana w taki sam sposób, jak w przypadku faktoringu w formie finansowania faktur. W przypadku obu umów spółka otrzymuje prowizję z góry.

(16) *Opłata za ustanowienie* jest stałą opłatą uiszczaną przez klienta na rzecz spółki za czynności związane z ustanowieniem i rozpoczęciem procedury faktoringu, w tym za obowiązki związane z przepisami dotyczącymi prania pieniędzy.

(17) Ponadto spółka nalicza między innymi następujące opłaty:

- *Opłata za limit* to określona procentowo opłata za limit, który firma przyznała klientowi i z którego może on korzystać. Kwota opłaty za limit jest obliczana na podstawie maksymalnego limitu. Jest to wynagrodzenie dla spółki za przyznanie klientowi limitu.
- *Opłata miesięczna lub roczna* stanowi wynagrodzenie za bieżące administrowanie umową.
- *Opłata za opracowanie faktur* jest stałą opłatą za każdą zafakturowaną wierzytelność. Opłaty pokrywają koszty poniesione przez spółkę w związku z przeniesieniem i zarządzaniem wierzytelnościami.
- *Roczna opłata za portal klienta* jest wynagrodzeniem za strony internetowe dostępne dla klienta. Klienci, którzy zdecydowali się na tę usługę mogą

przeglądać finansowane lub zakupione faktury za pośrednictwem portalu i otrzymują między innymi raporty rozliczeniowe.

- *Prowizja windykacyjna* to opłata związana z windykacją faktur, którą spółka pobiera głównie od dłużników, ale w niektórych przypadkach również od własnych klientów.
- *Opłata za szybką płatność* stanowi wynagrodzenie za to, że spółka oferuje klientom możliwość dysponowania środkami szybciej niż zgodnie ze zwykłą praktyką płatniczą spółki.
- *Opłata ratingowa* jest wynagrodzeniem za przygotowanie ratingów w momencie nawiązania relacji z klientem. Opłata ta jest pobierana za wyjaśnienie zdolności kredytowej zarówno klienta, jak i jego odbiorców faktur, tj. dłużników.

Decyzja wstępna Keskusverolautakunta z dnia 25 października 2022 r. dotycząca okresu od 25 października 2022 r. do 31 grudnia 2023 r.

(18) Keskusverolautakunta wydał w odniesieniu do spółki w sporze sądowym dotyczącym faktoringu w formie finansowania faktur i faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności decyzję wstępną o identycznej treści. Wskazał on, że opłaty pobierane przez spółkę od klientów podlegają opodatkowaniu VAT w zakresie, w jakim stanowią wynagrodzenie za zarządzanie wierzytelnościami i usługę windykacji należności. Według Keskusverolautakunta prowizja za finansowanie, opłata za limit, opłata za szybką płatność, opłata ratingowa i opłata za ustanowienie pobierane przez spółkę stanowią częściowo wynagrodzenie za usługę finansową zwolnioną z VAT.

(19) Keskusverolautakunta stwierdził w swojej decyzji, że od momentu cesji wierzytelności na rzecz spółki jako zabezpieczenia pożyczki udzielonej klientowi lub nabycia wierzytelności przez spółkę, płatności za faktury mogą być faktycznie dokonywane wyłącznie na rzecz spółki. W ten sposób spółka zarządza wierzytelnościami i monitoruje otrzymywane płatności. Może również wykonywać zadania związane z windykacją należności. Zdaniem Keskusverolautakunta w tym zakresie zarówno faktoring w formie finansowania faktur, jak i faktoring w formie sprzedaży wierzytelności są usługami podlegającymi opodatkowaniu VAT.

(20) Jednak w zakresie, w jakim spółka oferuje swoim klientom finansowanie w ramach limitu związanego z klientem, zarówno faktoring w formie finansowania faktur, jak i faktoring w formie sprzedaży wierzytelności są usługami finansowymi związanymi z udzieleniem pożyczki i są zwolnione z VAT. Według Keskusverolautakunta prowizję za finansowanie, opłatę za limit, opłatę za szybką płatność i opłatę ratingową należy traktować jako wynagrodzenie za świadczenie tej usługi finansowej.

(21) Opłata za ustanowienie stanowi wynagrodzenie za świadczenie usług związanych z ustanowieniem i rozpoczęciem procedury finansowania wierzytelności. Zdaniem Keskusverolautakunta opłata za ustanowienie jest zatem wynagrodzeniem za świadczenie usługi podlegającej VAT, jak również usługi zwolnionej z VAT, dlatego powinna być podzielona na część podlegającą VAT i część zwolnioną z VAT.

Przedmiot postępowania głównego

(22) W odwołaniu do Korkein hallinto-oikeus spółka A Oy wnosi o uchylenie decyzji Keskusverolautakunta w zakresie, w jakim uznaje ona, że prowizja za finansowanie, pobierana przez spółkę z tytułu faktoringu w formie finansowania faktur oraz z tytułu faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności, opłata za limit, opłata za szybką płatność, opłata ratingowa i opłata za ustanowienie stanowią, w całości lub w części, wynagrodzenie pobierane za usługę finansową zwolnioną z VAT na mocy § 41 Arvonlisäverolaki (ustawy o VAT). Zdaniem A Oy należy orzec, iż prowizja za finansowanie i pozostałe wymienione opłaty stanowią wynagrodzenie za windykację należności, administrowanie wierzytelnościami lub za inne usługi podlegające opodatkowaniu VAT.

(23) Na poparcie swojej argumentacji spółka podniosła, że głównym celem faktoringu w formie finansowania faktur jest wspieranie klientów w zarządzaniu ich wierzytelnościami, zapewnianiu ich płatności i ich windykacji. Zdaniem spółki prowizja finansowa pobierana za te działania oraz inne wymienione opłaty należy ogólnie traktować jako wynagrodzenie za usługę podlegającą opodatkowaniu VAT. Jeżeli opłaty pobierane z tego tytułu mają być traktowane w pewnym zakresie jako wynagrodzenie za usługę finansową zwolnioną z VAT, to według spółki może to dotyczyć jedynie opłaty za limit, gdyż tylko ona jest wynagrodzeniem określonym procentowo za przyznany klientowi limit, tj. za finansowanie, które klient może uzyskać na żądanie.

(24) W opinii spółki faktoring w formie sprzedaży wierzytelności nie stanowi udzielenia pożyczki, ponieważ spółka nabywa wierzytelności od swoich klientów i między spółką a klientami nie powstaje stosunek zobowiązaniowy. W ramach tej usługi klientowi nie jest udostępniany żaden kapitał. Z uwagi na treść tej usługi pobraną za nią prowizję finansową oraz pozostałe wymienione opłaty należało zdaniem spółki uznać w całości za wynagrodzenie pobrane za usługę podlegającą opodatkowaniu VAT.

(25) Veronsaajien oikeudenvaltontayksikkö (organ ds. ochrony praw odbiorców podatku) wnioskuję o oddalenie odwołania. Według tego organu w przypadku faktoringu w formie finansowania faktur klient udziela spółce zastawu na swoich wierzytelnościach. Prowizja za finansowanie i opłata za limit wynikają z faktu, że klient ma możliwość uzyskania od spółki pożyczki pod zastaw swoich wierzytelności. Według Veronsaajien oikeudenvaltontayksikkö prowizja za finansowanie faktur oraz pozostałe przedmiotowe opłaty stanowią wynagrodzenie za udzielenie pożyczki.

(26) Według Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö w przypadku faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności spółka pobiera opłatę za nabycie zafakturowanych wierzytelności. W tym zakresie jest to podlegająca opodatkowaniu windykacja należności. Natomiast prowizja za finansowanie i inne opłaty, o których mowa, mogą być uznane za wynagrodzenie zwolnione z VAT ze względu na zakres usługi. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö uważa, że pod tym względem opłaty stanowią wynagrodzenie za udostępnienie klientowi kapitału. Za zwolnieniem z VAT przemawia fakt, że wszystkie te opłaty są związane z transferem pieniędzy od spółki do klienta. Usługi te można uznać za usługi odrębne od nabycia wierzytelności.

Powołane przepisy prawa krajowego i orzecznictwo krajowe

Ustawa o VAT 1501–1993

(27) Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (dyrektywa VAT) i obowiązująca uprzednio dyrektywa Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednoliconą podstawą wymiaru podatku (zwana dalej też „szóstą dyrektywą”) zostały transponowane w Finlandii w ustawie Arvonlisäverolaki 20.12.1993/1501 (ustawa o VAT 30.12.1993/1501, zwana dalej „ustawą o VAT”), która weszła w życie z dniem 1 czerwca 1994 r.¹, wraz z jej późniejszymi zmianami.

(28) Zgodnie z § 1 ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT podatek VAT jest płacony państwu od sprzedaży towarów lub usług w ramach działalności gospodarczej w Finlandii.

(29) Zgodnie z § 18 ust. 2 ustawy o VAT za sprzedaż usługi uznaje się wykonanie lub inne świadczenie usługi za wynagrodzeniem.

(30) Zgodnie z § 41 ustawy o VAT sprzedaż usługi finansowej nie podlega opodatkowaniu VAT.

(31) Zgodnie z § 42 ust. 1 pkt 2 ustawy o VAT udzielanie pożyczek i inne zapewnianie finansowania uznaje się za usługę finansową.

(32) Zgodnie z § 42 ust. 1 pkt 3 ustawy o VAT zarządzanie pożyczką przez pożyczkodawcę uznaje się za usługę finansową.

Orzecznictwo Korkein hallinto-oikeus

¹ [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501?search\[type\]=pika&search%5Bpika%5D=arvonlisävero_laki](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501?search[type]=pika&search%5Bpika%5D=arvonlisävero_laki) [przypis tłumacza: odesłanie do jednolitego tekstu ustawy o VAT w języku fińskim]

(33) W sprawie leżącej u podstaw decyzji Korkein hallinto-oikeus *KHO 2013:129*² spółka zajmowała się głównie faktoringiem. Nabywała ona należności z tytułu faktur od swoich klientów i ponosiła ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużników. Spółka pobierała od swoich klientów roczną opłatę za usługę faktoringu za możliwość korzystania z usług spółki, stałą opłatę administracyjną związaną z fakturą oraz opłatę określoną procentowo od kwoty wierzytelności. Biorąc pod uwagę przepisy dyrektywy VAT 2006/112/WE w sprawie sprzedaży usług finansowych i poboru należności oraz orzecznictwo Trybunału dotyczące ich wykładni, Korkein hallinto-oikeus uznał działalność spółki za windykację należności podlegającą opodatkowaniu VAT, do której nie miało zastosowania zwolnienie z podatku dla usług finansowych w rozumieniu ustawy o VAT i dyrektywy VAT. Spółka musiała zapłacić VAT od opłaty rocznej, opłaty za zarządzanie i opłaty procentowej pobieranej od klientów.

(34) W sprawie leżącej u podstaw decyzji Korkein hallinto-oikeus *KHO 2022:17*³ spółka zaangażowała się w tzw. faktoring niewłaściwy, w ramach którego jej klient scedował na nią swoje wierzytelności z tytułu dostaw i usług, a ona zapłaciła mu kwotę odpowiadającą scedowanym wierzytelności pomniejszonym o opłatę pobraną za usługę. Wierzytelności z tytułu dostaw i usług służyły spółce jako zabezpieczenie kwoty zapłaconej klientowi. Faktury scedowane na spółkę [sic] były opłacane na rachunek spółki, a spółka była również odpowiedzialna za monity i windykację w przypadku niewywiązania się dłużnika z płatności. Ryzyko niewykonania zobowiązania spoczywało na kliencie, a spółka była uprawniona do ściągnięcia kwoty wierzytelności od swojego klienta, jeśli scedowana wierzytelność z tytułu dostawy i usługi nie została spełniona w ciągu 14 do 30 dni od daty wymagalności, w zależności od umowy. W zamian za usługę spółka pobierała od klienta określoną procentowo opłatę od kwoty wierzytelności, tj. prowizję, a także ewentualną opłatę administracyjną związaną z fakturą.

(35) Korkein hallinto-oikeus stwierdził w swoim orzeczeniu *KHO 2022:17*, że klient spółki otrzymał kapitał odpowiadający kwocie jego wierzytelności z tytułu dostaw i usług, chociaż jego własny klient jeszcze nie zapłacił. W tym zakresie działalność spółki była ze swej natury udzielaniem pożyczki w rozumieniu § 42 ust. 1 pkt 2 ustawy o VAT lub udzielaniem kredytu w rozumieniu art. 135 ust. 1 lit. b) dyrektywy VAT. Korkein hallinto-oikeus był zdania, że usługa udzielania kredytów świadczona przez spółkę nie może być uznana za usługę pomocniczą w stosunku do usługi windykacji należności oraz że usługa faktoringu niewłaściwego, która obejmuje udzielanie kredytów i windykację należności, nie może być do celów VAT traktowana jako niepodzielna usługa gospodarcza. Według Korkein hallinto-oikeus sposób traktowania tych usług pod względem

² <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2013/201302530> [przypis tłumacza: odniesienie do cytowanego orzeczenia w języku fińskim]

³ <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2022/202200313h> [przypis tłumacza: odniesienie do cytowanego orzeczenia w języku fińskim]

podatkowym jest ustalany oddzielnie i niezależnie. W konsekwencji spółka nie była zobowiązana do zapłaty VAT od prowizji pobranej od klienta w zakresie, w jakim prowizja stanowiła wynagrodzenie za udzielenie kredytu.

Istotne przepisy prawa Unii i orzecznictwo

Dyrektywa VAT 2006/112/WE

(36) Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT opodatkowaniu VAT podlega odpłatne świadczenie usług na terytorium państwa członkowskiego przez podatnika działającego w takim charakterze.

(37) Zgodnie z art. 9 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy VAT „podatnikiem” jest każda osoba prowadząca samodzielnie w dowolnym miejscu jakąkolwiek działalność gospodarczą, bez względu na cel czy też rezultaty takiej działalności. Zgodnie z akapitem drugim „działalność gospodarcza” obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, włącznie z górnictwem, działalnością rolniczą i wykonywaniem wolnych zawodów lub uznanych za takie. Za działalność gospodarczą uznaje się w szczególności wykorzystywanie, w sposób ciągły, majątku rzeczowego lub wartości niematerialnych w celu uzyskania z tego tytułu dochodu.

(38) W myśl art. 24 ust. 1 dyrektywy VAT „świadczenie usług” oznacza każdą transakcję, która nie stanowi dostawy towarów.

(39) Z art. 135 ust. 1 lit. b) dyrektywy VAT wynika, że państwa członkowskie zwalniają z VAT udzielanie kredytów i pośrednictwo kredytowe oraz zarządzanie kredytami przez kredytodawcę.

(40) Zgodnie z art. 135 ust. 1 lit. d) dyrektywy VAT państwa członkowskie zwalniają z podatku transakcje, łącznie z pośrednictwem, dotyczące rachunków depozytowych, rachunków bieżących, płatności, przelewów, długów, czeków i innych zbywalnych instrumentów finansowych, z wyłączeniem windykacji należności.

Orzecznictwo Trybunału

Windykacja należności, w szczególności faktoring właściwy oraz nabycie wierzytelności

(41) W wyroku z dnia 6 marca 2003 r., MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring (C-305/01, EU:C:2003:377) Trybunał zajął się opodatkowaniem faktoringu VAT. Wyrok ten dotyczył tzw. faktoringu właściwego, w którym ryzyko niewykonania zobowiązania związane z nabytymi przez spółkę wierzytelnościami jest przenoszone na spółkę bez prawa regresu wobec jej klienta. Wyrok zawiera również ustalenia dotyczące faktoringu niewłaściwego.

(42) Zgodnie z wyrokiem szóstą dyrektywę 77/388/EWG należy interpretować w ten sposób, że podmiot gospodarczy, który nabywa wierzytelności, przejmując ryzyko niewykonania zobowiązania, i obciąża nimi swoich klientów, prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 i 4 szóstej dyrektywy. Ponadto działalność gospodarcza polegająca na nabywaniu przez przedsiębiorcę wierzytelności poprzez przejęcie ryzyka niewykonania zobowiązania i pobieraniu z tego tytułu opłat od swoich klientów stanowi „odzyskiwania długów i faktoring[ę]” w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 3 in fine szóstej dyrektywy i w związku z tym jest wyłączona ze zwolnienia podatkowego wprowadzonego tym przepisem.

(43) Z pkt 15 i 17–18 tego wyroku wynika, że spółka miała zapłacić klientowi kwotę nominalną nabytych wierzytelności. Opłata faktoringowa w wysokości 2 % wartości nominalnej oraz opłata del credere w wysokości 1 % zostały potrącone z płatności. Klient zobowiązał się również do zapłaty na rzecz spółki odsetek. Uznawano, że zdarzenie del credere miało miejsce, jeśli spółki będące dłużnikami nie dokonały płatności 150 dni po dacie wymagalności danej faktury.

(44) Zgodnie z pkt 49–50 i 52 wyroku spółka świadczyła na rzecz klienta usługę, która w istocie polegała na zwolnieniu klienta ze ściągania należności i ryzyka ich niespełnienia. Prowizja faktoringowa i prowizja del credere stanowiły rzeczywiste wynagrodzenie za działalność gospodarczą prowadzoną przez spółkę, a mianowicie usługi świadczone przez nią na rzecz klienta. Działania właściwego faktoringu tego typu wchodziły w zakres VAT.

(45) Z pkt 75 wyroku wynika, że wyjątki od przepisu derogacyjnego, a mianowicie zwolnienie podatkowe, należy interpretować szeroko. W angielskiej i szwedzkiej wersji językowej termin „faktoring” wymieniony na końcu w art. 13 część B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy obejmował zarówno faktoring właściwy, jak i niewłaściwy. Z pkt 77 wyroku wynika, że termin „windykacja należności” użyty w innych wersjach językowych należy również interpretować jako obejmujący wszelkie formy faktoringu. Wynika to z faktu, że obiektywną naturą faktoringu jest zasadniczo windykacja i odzyskiwanie należności. W związku z tym faktoring – niezależnie od tego, na jakich zasadach jest prowadzony – należy traktować jedynie jako podpojęcie bardziej ogólnego terminu „windykacja należności”.

(46) Zgodnie z orzecznictwem Trybunału pojęcie „windykacji należności” w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy obejmuje czynności finansowe mające na celu zapłatę długu pieniężnego (zob. wyrok Trybunału z dnia 28 października 2010 r., Axa UK plc (C-175/09, EU:C:2010:646, pkt 31 i wyżej wymieniony wyrok C-305/01, pkt 78).

(47) Zgodnie z wyrokiem Trybunału z dnia 14 lipca 2011 r., GFKL Financial Services (C-93/10, EU:C:2011:700) art. 2 pkt 1 i art. 4 szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że podmiot, który na własne ryzyko nabywa trudne wierzytelności po cenie niższej od ich wartości nominalnej, nie świadczy

odpłatnie usługi w rozumieniu art. 2 pkt 1 i nie dokonuje tym samym czynności z zakresu działalności gospodarczej objętej zakresem stosowania wspomnianej dyrektywy, jeżeli różnica między wartością nominalną tych wierzytelności a ceną ich sprzedaży odzwierciedla rzeczywistą ekonomiczną wartość owych wierzytelności w chwili sprzedaży.

(48) Trybunał odniósł się w pkt 21 i 22 tego wyroku do swojego orzeczenia w sprawie MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring i wskazał, że w ramach cesji wierzytelności będących przedmiotem sprawy, w której zapadł wspomniany wyrok, cesjonariusz wierzytelności zobowiązywał się świadczyć wobec cedenta usługę faktoringu, w zamian za co otrzymywał wynagrodzenie, to jest prowizję oraz premię del credere. Jednakże zgodnie ze stanem faktycznym sprawy GFKL Financial Services, odmiennie niż w sprawie MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring, w której zapadł ww. wyrok, cesjonariusz wierzytelności nie otrzymuje żadnego wynagrodzenia od cedenta, w związku z czym nie dokonuje czynności z zakresu działalności gospodarczej w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy, ani nie świadczy usługi w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej dyrektywy.

Udzielanie pożyczek

(49) Zgodnie z orzecznictwem Trybunału transakcje zwolnione na podstawie art. 135 ust. 1 lit. b) dyrektywy VAT są zdefiniowane w zależności od charakteru świadczonych usług, a nie w zależności od usługodawcy lub usługobiorcy, tak że stosowanie tych zwolnień nie zależy od statusu podmiotu świadczącego te usługi (zob. np. wyrok Trybunału z dnia 17 grudnia 2020 r., Franck d.d., Zagreb (C-801/19, EU:C:2020:1010), pkt 34).

(50) Zgodnie z pkt 35 wyroku Franck (C-801/19) w szczególności zawarte w tym przepisie wyrażenie „udzielanie kredytów i pośrednictwo kredytowe” należy interpretować szeroko, wobec czego jego zakresu nie można ograniczać wyłącznie do pożyczek i kredytów udzielanych przez instytucje bankowe i finansowe. Taką wykładnię potwierdza bowiem cel wspólnego systemu ustanowionego przez dyrektywę VAT, polegający między innymi na zapewnieniu równego traktowania podatników.

(51) W pkt 36 tego wyroku stwierdzono, że z orzecznictwa Trybunału wynika, że udzielanie kredytów w rozumieniu art. 135 ust. 1 lit. b) dyrektywy VAT polega między innymi na udostępnieniu kapitału za wynagrodzeniem. Zgodnie z pkt 37 tego wyroku takie wynagrodzenie jest zapewnione w szczególności poprzez zapłatę odsetek. Nie można jednak wykluczyć innych form wynagrodzenia.

(52) Trybunał odniósł się w pkt 38 wyroku z dnia 6 października 2022 r. w sprawie O. Fundusz Inwestycyjny Zamknięty reprezentowany przez O (C-250/21, EU:C:2022:757) w odniesieniu do subpartycypanta w ramach przedmiotowej umowy, że okoliczność, że subpartycypant jest narażony na potencjalne straty, a tym samym ponosi ryzyko kredytowe, jest nieodłącznym elementem każdej transakcji udzielenia kredytu, niezależnie od tego, czy ryzyko

to wynika z niewywiązania się przez dłużników ze spłaty wierzytelności, z których wpływy są mu przekazywane, czy z niewypłacalności jego bezpośredniego kontrahenta.

Usługi wieloczęściowe i niepodzielność usług lub niezależność usług

(53) W kilku wyrokach Trybunał zajmował się kwestią, czy poszczególne usługi lub czynności wchodzące w skład transakcji należy uznać za jedną lub więcej usług do celów stosowania dyrektywy VAT i jak wpływa to na przykład na opodatkowanie sprzedaży. Zobacz na przykład wyroki Trybunału z dnia 19 lipca 2012 r., *Deutsche Bank* (C-44/11, EU:C:2012:484; z dnia 2 lipca 2020 r., *Blackrock Investment Management (UK)* (C-231/19, EU:C:2020:513) oraz z dnia 25 lutego 1999 r., *Card Protection Plan Ltd (CPP)* (C-349/96, EU:C:1999:93).

Konieczność uzyskania orzeczenia w trybie prejudycjalnym

(54) *Korkein hallinto-oikeus* zakłada, że faktoring w formie finansowania faktur należy uznać za odpłatne świadczenie usług objęte zakresem dyrektywy VAT. *Korkein hallinto-oikeus* uważa jednak, że nie jest do końca jasne, jak należy interpretować przepisy dyrektywy VAT dotyczące zwolnienia z VAT w odniesieniu do różnych opłat pobieranych za taką usługę.

(55) Według *Korkein hallinto-oikeus* interpretacji wymaga szczególnie będące przedmiotem niniejszej sprawy opodatkowanie VAT faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności, przy uwzględnieniu różnych przepisów dyrektywy VAT i orzecznictwa Trybunału dotyczącego jej wykładni. Potrzeba interpretacji odnosi się w szczególności do kwestii, czy można przyjąć, że faktor nabywający wierzytelności od swojego klienta jednocześnie sprzedaje mu usługi, które są częściowo objęte zakresem dyrektywy.

(56) Wyrok w sprawie C-305/01, *MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring*, oraz wykładnia przyjęta już przez *Korkein hallinto-oikeus* w KHO 2013:129 sugerują, że opłaty pobierane przez spółkę w ramach faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności odnoszą się do windykacji należności, a zatem podlegają VAT. Wykładnia ta jest jednak problematyczna pod kilkoma względami.

(57) Zgodnie z wyrokiem w sprawie C-93/10, *GFKL Financial Services* nabycie wierzytelności trudnych na własne ryzyko po cenie niższej od ich wartości nominalnej nie stanowi odpłatnego świadczenia usług w rozumieniu art. 2 pkt 1 lit. c) i art. 9 dyrektywy VAT. Nawet jeśli faktoring, o którym tu mowa, w formie sprzedaży wierzytelności, nie odnosi się do wierzytelności trudnych, ale do wierzytelności wymagalnych w przyszłości, dla *Korkein hallinto-oikeus* pozostaje niejasne, czy ta okoliczność wyjaśnia różne wyniki w sprawach C-305/01 i C-93/10. To samo dotyczy formalnej kwestii, czy strony odrębnie uzgodniły konkretne wynagrodzenie, czy też jest ono uwzględniane bezpośrednio w cenie nabycia wierzytelności.

(58) Im dłuższy termin płatności uzgodniony dla zafakturowanej należności, która ma być finansowana, tym wyższa prowizja za finansowanie pobierana przez spółkę w tym przypadku. Możliwe jest przyjęcie poglądu, że obie formy faktoringu stanowią pozycję typu odsetkowego i, podobnie jak Keskusverolautakunta, stwierdzenie, że prowizja za finansowanie w obu formach faktoringu stanowi wynagrodzenie za usługę finansową. Alternatywnie, w przypadku faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności, możliwe byłoby również przyjęcie, że prowizja za finansowanie nie jest opłatą pobieraną przez spółkę od klienta na gruncie ustawy o VAT, lecz pozycją korygującą, za pomocą której cena nabycia wierzytelności jest korygowana do jej zdyskontowanej wartości bieżącej, tj. jej rzeczywistej wartości ekonomicznej.

(59) Korkein hallinto-oikeus wskazuje, że w sprawie C-305/01, MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring, spółka faktoringowa nadal naliczała odsetki swojemu klientowi, nawet po obciążeniu go stałymi opłatami. W związku z tym między spółką faktoringową a klientem nadal istniał wzajemny stosunek prawny. W sprawie będącej przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia w przypadku faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności własność wierzytelności wraz z ryzykiem niewykonania zobowiązania jest przenoszona bezpośrednio z klienta na spółkę, a spółka nie pobiera już później od klienta żadnych odsetek ani innych opłat. Działania windykacyjne spółki odnoszą się zatem do jej własnej wierzytelności.

(60) Korkein hallinto-oikeus wskazuje również, że żadna z wersji językowych obecnej dyrektywy VAT 2006/112/WE nie wspomina wyraźnie o faktoringu jako uzupełnieniu windykacji należności.

(61) Według Korkein hallinto-oikeus sprawy C-305/01 MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring i C-175/09 Axa UK dotyczyły wykładni art. 13 część B lit. d), a w szczególności jego pkt 3, szóstej dyrektywy w odniesieniu do zwolnień związanych z usługami finansowymi. Przepis ten odpowiada art. 135 ust. 1 lit. d) obecnej dyrektywy VAT. Z drugiej strony, w wyrokach tych nie badano przepisu odpowiadającego art. 135 ust. 1 lit. b) dyrektywy VAT w zakresie zwolnienia z podatku z tytułu udzielania kredytów.

(62) Według Korkein hallinto-oikeus należy zinterpretować, czy w szczególności część faktoringu jest również windykacją należności, aby uznać ją za usługę podlegającą VAT, w przypadku gdy wynagrodzenie otrzymywane przez spółkę ma charakter odsetkowy. W sprawie C-305/01 MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring nie było konieczności orzekania w przedmiocie obowiązku zapłaty VAT od odsetek zapłaconych od dziennego salda zadłużenia.

(63) Zgodnie z informacjami uzyskanymi w niniejszej sprawie, faktoring jest uznawany w fińskiej praktyce podatkowej, niezależnie od decyzji KHO 2013:129 Korkein hallinto-oikeus, częściowo za ściąganie należności podlegających VAT, a częściowo za zwolnione z podatku udzielanie pożyczek lub inne zapewnianie

finansowania. Decyzja wstępna Keskusverolautakunta jest oczywiście zgodna z praktyką podatkową stosowaną w Finlandii.

(64) Korkein hallinto-oikeus stwierdził w swojej decyzji KHO 2022:17 w odniesieniu do faktoringu nieruchomości, że z orzecznictwa Trybunału nie można wywnioskować, że udzielenie pożyczki w kontekście faktoringu jest częścią usługi podlegającej VAT i że usługa sprzedawana pod nazwą faktoringu we wszystkich przypadkach podlega VAT. Decyzję o tym, czy dana działalność podlega opodatkowaniu VAT lub czy jest to usługa finansowa całkowicie lub częściowo zwolniona z podatku, należy podejmować indywidualnie dla każdego przypadku, biorąc pod uwagę charakter danej działalności.

(65) Można sobie wyobrazić, że usługa faktoringu jest zasadniczo częściowo podobnym do kredytu finansowaniem, które nie jest tak ściśle powiązane z podlegającą opodatkowaniu usługą zarządzania lub inkasa należności, które mogą być związane z faktoringiem, aby stanowiły one nierozłączną usługę. Dotyczy to w szczególności faktoringu w formie finansowania faktur. Ocena faktoringu jako działalności w pełni podlegającej opodatkowaniu VAT prowadziłaby również do różnego traktowania różnych rodzajów działalności w zakresie finansowania i udzielania pożyczek.

(66) Według Korkein hallinto-oikeus opodatkowanie faktoringu VAT nie jest zharmonizowane w różnych państwach członkowskich. Oczywiście istnieją różnice w opodatkowaniu między Finlandią a Szwecją, na przykład.

(67) Spółka kwestionuje opinię Keskusverolautakunta przed Korkein hallinto-oikeus w zakresie, w jakim Keskusverolautakunta uważa, że prowizja za finansowanie lub inne opłaty pobierane od spółki będącej klientem stanowią wynagrodzenie za zwolnioną z podatku usługę finansową związaną z udzieleniem pożyczki. W ocenie spółki zarówno faktoring w formie finansowania faktur, jak i faktoring w formie sprzedaży wierzytelności w pełni podlegają opodatkowaniu VAT w zakresie zarządzania i windykacji należności.

(68) Zgodnie z § 42 ust. 1 pkt 2 ustawy o VAT, nie tylko udzielanie pożyczek, ale także świadczenie innych form finansowania uznaje się za usługi finansowe zwolnione z podatku.

(69) Przepis dyrektywy VAT dotyczący zwolnień nie wspomina o innym sposobie finansowania. Jeśli dyrektywa miałaby być interpretowana w ten sposób, że zwolnienie nie obejmuje wynagrodzenia będącego przedmiotem niniejszej sprawy, interpretacja prawa krajowego w pełnej zgodności z dyrektywą mogłaby okazać się niemożliwa. Konieczne może być również zbadanie, czy odpowiednie przepisy dyrektywy są na tyle jasne i nieograniczone, że można je uznać za mające bezpośredni skutek na wniosek podatnika.

(70) Ponieważ rozstrzygnięcie zawisłego sporu wymaga wykładni art. 2 ust. 1 lit. c), art. 9 ust. 1 i art. 135 ust. 1 lit. b) i d) dyrektywy VAT, konieczne jest

przedłożenie Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

(71) Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym może być ograniczony do prowizji za finansowanie i opłaty za ustanowienie. Jeśli będzie istniała jasność co do prawidłowej wykładni prawa Unii w tym zakresie, Korkein hallinto-oikeus będzie mógł ocenić wywody dotyczące pozostałych opłat na podstawie tej wykładni.

(72) A Oy i Veronsaajien oikeudenvallvontayksikkö zostały wysłuchane w przedmiocie skierowanego do Trybunału wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

Pytania prejudycjalne

1. Jeżeli spółka faktoringowa nabywa zafakturowane wierzytelności należne w przyszłości od klienta w taki sposób, że ryzyko niewykonania zobowiązania z tytułu tych wierzytelności jest przenoszone z klienta na tę spółkę (faktoring w formie sprzedaży wierzytelności):

a) Czy określoną procentowo prowizję za finansowanie, zafakturowaną przez spółkę dla każdej wierzytelności objętej umową, należy uznać za korektę ceny nabycia w związku z nabyciem wierzytelności lub za inną pozycję nieobjętą zakresem dyrektywy VAT, lub

b) czy art. 2 ust. 1 lit. c) i art. 9 dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że spółka świadczy na rzecz swojego klienta odpłatną usługę objętą zakresem dyrektywy VAT w zamian za prowizję za finansowanie, o której mowa w pkt 1 lit. a)?

2. Czy stałą opłatę za ustanowienie, pobieraną od klienta w ramach faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności za ustanowienie i rozpoczęcie procedury faktoringu, należy uznać za wynagrodzenie za sprzedaż klientowi usługi objętej zakresem dyrektywy VAT?

3. Jeżeli wynagrodzenie, o którym mowa w pkt 1 lub 2, zafakturowane w ramach faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności, należy uznać za wynagrodzenie za świadczenie usługi objętej zakresem dyrektywy VAT:

a) czy art. 135 ust. 1 lit. b) dyrektywy VAT dotyczący udzielania kredytu lub art. 135 ust. 1 lit. d) tej dyrektywy dotyczący transakcji odnoszących się do płatności lub wierzytelności należy interpretować w ten sposób, że prowizję za finansowanie lub opłatę za ustanowienie pobieraną od klienta należy uznać za wynagrodzenie z tytułu nieopodatkowanej sprzedaży usługi, lub

b) czy art. 135 ust. 1 lit. d) dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on wynagrodzenia za windykację należności, które

należy uznać za podlegające opodatkowaniu świadczenie usług, czy też wynagrodzenia za inne podlegające opodatkowaniu świadczenie usług?

4. Jeżeli spółka faktoringowa udziela swoim klientom finansowania poprzez udzielenie pożyczki w taki sposób, że zafakturowane należności klienta służą jako zabezpieczenie finansowania udzielonego przez spółkę (faktoring w formie finansowania faktur):

a) czy art. 135 ust. 1 lit. b) dyrektywy VAT dotyczący udzielania kredytu lub art. 135 ust. 1 lit. d) tej dyrektywy dotyczący transakcji odnoszących się do płatności lub wierzytelności należy interpretować w ten sposób, że prowizję za finansowanie, pobieraną od klienta za każdą wierzytelność objętą umową oraz stałą opłatę za ustanowienie i rozpoczęcie umowy faktoringu należy uznać, przynajmniej częściowo, za wynagrodzenie z tytułu sprzedaży usługi zwolnionej z podatku, lub

b) czy art. 135 ust. 1 lit. d) dyrektywy VAT należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on wynagrodzenia za windykację należności, które należy uznać za podlegające opodatkowaniu świadczenie usług, czy też wynagrodzenia za inne podlegające opodatkowaniu świadczenie usług?

5. Jeżeli prowizję za finansowanie lub opłatę za ustanowienie pobieraną w ramach faktoringu w formie sprzedaży wierzytelności lub faktoringu w formie finansowania faktur należy uznać w całości za wynagrodzenie za usługę podlegającą opodatkowaniu na podstawie pkt 3 lub 4, to czy opodatkowanie usługi na podstawie dyrektywy jest na tyle jasne i nieograniczone, że należy mu nadać skutek bezpośredni na wniosek podatnika, nawet jeżeli zwolnienie podatkowe w krajowej ustawie o VAT obejmuje zapewnienie innego finansowania oprócz udzielenia kredytu?

Po uzyskaniu orzeczenia Trybunału w trybie prejudycjalnym odnośnie do powyższych pytań Korkein hallinto-oikeus dokona rozstrzygnięcia sprawy co do istoty.

Korkein hallinto-oikeus:

[...]